Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1982/83:2

om de offentligrättsliga villkoren för svenska medborgare anställda utomlands

Motionen

I motion 1981/82:1523 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m, c, fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär en departemental översyn med uppgift att granska de offentligrättsliga villkoren för svenskar som arbetar utomlands samt föreslå förändringar i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motionärerna pekar inledningsvis på behovet av en ökad export av svenska produkter. I det syftet bör villkoren för den som arbetar inom exportindustrin ses över. Härvid avses en genomgripande översyn av samtliga lagar och regler som påverkar villkoren för den som arbetar utomlands. Motionärerna framhåller att bestämmelserna medför en stor otrygghet och osäkerhet eftersom man aldrig exakt vet vad som gäller. Tillämpningen i en viss fråga beror ofta på en enskild myndighets praxis. Informationsutbytet mellan olika myndigheter har ofta visat sig vara bristfälligt. Vidare anförs att de annorlunda villkoren som många gånger gäller för svenskar utomlands inte beaktats i svensk lagstiftning och tillämpning.

Utskottet

Utskottet har tidigare i skilda sammanhang behandlat vissa villkor för svenska medborgare som tar anställning utomlands. Det har därvid främst kommit att gälla tjänstledighet och meritvärdering i samband med biståndsuppdrag. Utskottet har därvid framhållit betydelsen av att personer verksamma på den svenska arbetsmarknaden bereds tillfälle att åta sig uppdrag utomlands.

Den föreliggande motionen tar sikte på de offentligrättsliga villkoren för de svenska medborgare som är anställda utomlands inom den svenska exportindustrin. En central fråga i detta sammanhang är de bosättningsbegrepp som tillämpas och som styr regler för beskattning och socialförsäkring.

Bosättningsbegreppet har behandlats i riksdagen vid flera tillfällen under senare tid. Sålunda tillstyrkte skatteutskottet under föregående riksmöte ett motionsyrkande om en översyn av folkbokföringsreglerna. Riksdagen följde utskottet på denna punkt. Utskottet uttalade i sammanhanget bl. a. att man utgick från att regeringen skulle komma att ägna dessa frågor fortsatt uppmärksamhet. Utskottet förutsatte vidare att de lokala skattemyndighe-

terna och riksskatteverket lämnar de skattskyldiga erforderliga upplysningar om de regler som har betydelse vid anställning utomlands (SkU 1981/82:21, rskr 1981/82:121).

Senare under samma riksmöte prövades frågan om ett enhetligt bosättningsbegrepp på nytt i skatteutskottet. Utskottet hänvisade därvid till sin tidigare behandling av frågan och till att riksdagen redan begärt en översyn av hithörande frågor. Utskottet underströk betydelsen av att översynen snarast kommer i gång. Utskottet anförde slutligen att vissa detaljer i den aktuella frågan redan uppmärksammats av riksskatteverket och var föremål för utredning där. Med hänvisning härtill avstyrktes i sammanhanget upptagna motioner (SkU 1981/82:33).

Bosättningsbegreppet har som nyss nämnts också betydelse för förmåner och avgifter för utlandsanställda enligt lagen om allmän försäkring. Sjukförsäkringsförmånerna är i allmänhet förenade med krav på bosättning här i landet, medan pensionsförmånerna inte direkt knyter an till bosättningen utan till intjänande. Någon närmare bestämning av bosättningsbegreppet har tidigare inte funnits i lagen om allmän försäkring, vilket medfört vissa problem. Bosättningsbegreppet i lagen om allmän försäkring har mot denna bakgrund utretts inom socialdepartementet (Ds S 1981:14 – Socialförsäkring för vissa utlandsanställda m. m.). Utredningsförslagen följdes sedermera upp i proposition under våren 1982 (prop. 1981/82:199), i vilken presenterades förslag till vissa ändringar i bl. a. lagen om allmän försäkring. Förslagen tillstyrktes av socialförsäkringsutskottet i betänkande SfU 1981/82:16, vilket bifölls av riksdagen. De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 1982. Enligt dessa regler skall bosättning i Sverige anses orubbad i de fall då utlandsvistelsen är avsedd att vara i högst ett år.

Den nya bestämningen av bosättningsbegreppet i lagen om allmän försäkring avses bli vägledande för tolkningen av detta begrepp i andra författningar på socialförsäkringsområdet. Det skall även tillämpas i fråga om försäkringsskyddet enligt lagen om arbetsskadeförsäkring.

Av det anförda framgår att tidigare oklarheter när det gäller bosättningsbegreppet sålunda undanröjts eller är föremål för överväganden genom riksdagens beslut våren 1982. Utskottet utgår ifrån att regeringen på lämpligt sätt uppmärksammar eventuella ytterligare problem som är förknippade med svenska medborgares anställning utomlands samt erinrar om den särskilda interdepartementala arbetsgrupp som fortlöpande studerar villkoren för svenska medborgare som åtar sig uppdrag utomlands. Gruppen har främst till uppgift att ta upp tjänstledighets- och meritfrågor.

Slutligen vill utskottet framhålla att vissa frågor avseende anställningsvillkoren vid utlandsuppdrag bör lösas genom överenskommelser mellan parterna på arbetsmarknaden.

Mot denna bakgrund bör motion 1523 inte föranleda någon åtgärd och avstyrks därför av utskottet.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1981/82:1523.

Stockholm den 9 november 1982

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Karin Andersson (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Nils-Olof Grönhagen (s), Sonja Rembo (m), Lars-Ove Hagberg (vpk), Gustav Persson (s), Ingrid Hemmingsson (m), Sten Östlund (s) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp).

Reservation

Anders Högmark, Bengt Wittbom, Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Av det" och på s. 3 slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Av det anförda framgår att vissa tidigare oklarheter när det gäller bosättningsbegreppet undanröjts eller är föremål för överväganden. Emellertid återstår andra offentligrättsliga problem för de svenska medborgare som tar anställning utomlands. Inte minst mot bakgrund av landets behov av ökade exportinsatser framstår det som angeläget att samtliga lagar och regler som påverkar villkoren för den som arbetar utomlands ses över. Som motionärerna framhåller kan det vara lämpligt att detta sker i form av en interdepartemental utredning. Arbetet bör bedrivas skyndsamt.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1523 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

GOTAB 72925 Stockholm 1982